

Sant Pere, del segle XI, que afecta la forma de creu llatina amb tres absis, el del N. reedificat. És a volta de canó seguit sense ornaments, pilans, columnes ni motlluratges. Els seus absis són molt elegants, la porta és al costat de l'Epístola, al cap d'avall de l'església, sota un ample atri de tres arcades. El seu interior ofereix un llampant altar major barroc construït en substitució de l'anterior, que era, segons notícies, un retaule ben pintat, del segle XVI, representant assumptes de la vida del Sant Patró i ostentant una bona escultura del propi Sant. En l'altar de la dreta hi existia un preciós tríptic del segle XIV. Avui ocupen dos altars moderns els absis dels costats; el de la dreta està dedicat a Sant Antoni; el de l'esquerra a Sant Joan de Mata, fill de la noble família de Mataplana.

En l'any 1915, estant el temple en molt mal estat i manifestant-se una ràpida ruïna, es constituí una Junta de Conservació per a arbitrar mitjans per a reparar-lo. Des de 1915 a 1917, mentre hi hagueren quantitats disponibles, s'efectuaren les obres més necessàries i peremptòries. Es substituï la coberta antiga, consistent en un enllosat pla rejuntat, fet en temps de l'episcopat del Dr. Morgades, del 1885 al 1890, el qual havia reemplaçat una coberta de teula ordinària, construïnt-se una teulada en teula plana romànica, seguint model del segle XI. Les teules vénen collades damunt l'entramat de fusta creosotada, evitant-se així els efectes de les tramuntanades, que són en aquests llocs d'extremada violència.

A la part de ponent s'hi obrí un finestral, seguint l'ordre dels dos més petits ja existents. Fou substituïda una creu de ferro que hi havia en l'espaldanya, feta feia pocs anys, per altra de pedra, en forma d'estel, d'apropiat estil. Es repicà l'interior de l'església, es cobriren amb lloses els dos absis petits i s'espera donar terme a la restauració, fent això mateix amb l'absis gran i canviant els altars existents per altres més en harmonia amb l'arquitectura del temple.

Des del pla de l'església, que s'estén més de dos quilòmetres, voltat de cingles per dalt i per baix, es disfruta d'un bell panorama ornat de retallats rengles de serralades que es perden als llunyans horitzons.

La vista s'estén al N. E. dret al Taga i muntanyes de Sant Aman; a llevant, vers les serres del Puigsacalm, Bellmunt i Cabrera; a migjorn, fins el Montseny; a l'O., a les serres de Peguera, Cadí i Pedraforca, i al N. O., a les muntanyes de Greixa, Rus, i Puig Llançada. En el nord s'hi alça recta cinglera.

Des de remots temps aquestes aspres serres i aquest pla inexpugnable estarien habitats, a jutjar per les restes de dòlmens, armes antigues de pedra i moneda que s'han anat descobrint.

Per la situació estratègica d'aquests replans entre grenys i cingleres, no cal pas dubtar que fou un lloc de refugi i defensa en les distintes invasions que